

zemlji in potem podorjejo. Že pri Rimljanih je bil bajè ta način gnojenja znan in v navadi.

K sklepu tega oddelka se je še priporočalo tudi gnojenje travnikov. Gnojica, — tudi mastna perst je za to kaj dobra. Umni in dobri gospodarji gnojijo celó že planinske pašnike, kar se zlasti na Švicarskem prav pogosto vidi. (Na ta predmet pridem kasneje še enkrat). (Dalje prih.)

Ogled po šolskem svetu.

Iz Dolenskega. Silno dolgo ti že nisem, ljubi „Tovars“, postal kakega dopisa, danes pa ti zopet pišem, če mi oblubiš, da mi ne boš dopisov neljubo pristriigoval, to je, da bi kako grenko pa resnično, ki bi jo vtegnil po priliki temu ali uencu pod nos dati, iz praznega strahu izpustil. Po pravici ti moram povedati, da se učitelji sploh pritožujejo, da imaš ti premalo poguma, ter da si prehladen. S tem pa gotovo nočejo reči, da moraš biti rogovilež. *) — Za danes te prosim, povej mi, na kaj se oni gospodje, ki učiteljem službe delé, opirajo pri tem opraviilu, če ti je to sploh znano? Po deželi čujemo čudne reči, ki nam prav v glavo nočejo. Tako mi je včerej pravil prijatelj, da je hotel prositi za službo v Loški potok, pa da mu je neki gospod, kteremu je Bog srečo dal, da more tudi v bolj skrivne kote pogledati, povedal, da je ona služba že oddana, da je vsaka prošnja, vsako spricalo zastonj, ker nekdo ima strica, kteri mu bo gotovo pripomogel, da dobi to službo. Pravil mi je na dalje, da je prosil za Metelkotova darila, da je imel od svojega župnika izverstno spricalo in tudi c. k. okrajna gosposka ga je priporočala, pa vse zastonj, nič ni dobil; kaj mu je manjkalo, sam ne vé; le to vé, da nima niti strica, niti prijatelja, ki bi zanj govoril, kar menda dan danes mnogo velja.

Poznam tudi nekaj gospodov, ki so dobili Metelkotova darila, in smem reči, da ta človek, ki ga jaz mislim, je že izredil na tisuče drevesec, in po vsi občini je živelj sadjerejo, ko marsikteri srečnih njegovih tovaršev še v ta namen nožička, toliko manj pa lopate ni imel v rokah.

Nekdaj so učitelji terdili, da ima gosp. Zavašnik svoje ljubčike, kterim vse dá, kar poželijo, drugi pa morajo biti zadovoljni z ostanki; kako je pa dan danes, ker gosp. Zavašnik ni več naš poglavar, kdo ima pa danes svoje ljubčike? Povej nam ljubi „Tovars“, kaj nam je sirotam storiti, kako si čemo pridobiti ljubezen onih mož, kteri imajo našo osodo v rokah, tudi mi drugi bili bi radi njih serčki! **) — Tako ravnanje gotovo ne spodbuja učiteljev k pridnosti, ampak jih le ohlaja, in nazadnje se može, kterih serce je za šolo gorelo, svojemu poklicu popolnoma odtegnejo, ker že naprej vidijo pokopano svojo prihodnost.

Pravicoljub.

*) Ko bi bili vi na našem mestu, bi včas drugače sodili. Vredn.

**) Delaj vestno in pošteno — hodi kakor po dnevu — in zmagal bodeš. Vredn.

Iz Teržiča. (*Učiteljski zbor kranjskega okraja v Škofji-loki*). Na poziv kranjskega okrajnega poglavarstva se nas je zbralo 19. aprila t. l. 26 učiteljev in en duhovnik, namreč vodja teržiški, v Škofji loki. Manjkalo je tedaj treh učiteljev, ki se menda trudni od praznikov niso upali na daljno pot brez dijetov, ki bi bili pri sednji plači pač zaželeni. Pod predsedništvom okrajnega oglednika gosp. Lovreta Sadarja se je pričel zbor v IV. razredu škofjeloške deške glavne šole. Začetek je bil ob deseti uri. Preden nas je g. „inšpektor“ nagovoril, smo se malo ozirali po šolski izbi (*), ki je pač prostorna in svetla, še preveč, sej videti so bile le prazne stene; v kotu v temi je le visela lepopisna tabla s tako majhnim predpisom, da se z naj boljším pogledom brati ne more, in še to je tako napisano, da morajo otroci namesto slovenščine nemščino z latinskimi čerkami pisati, ker „zgodne šole“ v K. in Š. skerbé za to, da se v zadnjem razredu slovenščina pozabi, kar se je je v drugih pričilo. Mimogrede to opomnim vikšim in deželnim odbornikom v predvarek. Potem, ko smo se usedeli na povabilo oglednikovo, ko se nihče ni upal prednjega mesta izbrati si, nas je nagovoril o prvi točki, ki se je glasila „Wahrnehmungen“, se vé da pri njegovem šolskem obiskovanji, s prijaznim pozdravom in z veseljem, da nas toliko skupaj zbranih vidi in ko namen zborovanja pojasni, začne svoje „opazke“ s tem, da opomni, da so se nekteri posebno verlo držali in tiste je tudi c. k. vlada pohvalila, kar dotični gospodje sami vedo. Eni zmed učencikov pa si preveč prizadevajo, eni premalo, z vsemi sploh pa je bil zadovoljen. Zakaj ni g. nadzornik za tiste, ki se preveč trudijo, kake remuneracije preskerbel, to mi je še sedaj uganjka, ter mi siloma šumi po glavi.

O posamesnih predmetih je g. nadz. nekako tako le govoril: „Kar se tiče branja in kako se berila obdelujejo, sem bil prav zadovoljen, in tudi pisanje je bilo večjidel prav lepo. (Sej se tudi po pisanji šola spozná). Z gramatiko so si učitelji zeló prizadevali, nekteri so jo še preveč vzeli. Tako se je že nekje v tretjem razredu perijoda razkladala, kar je vendar preveč. O tej stvari naj se postopa počasi, pa temeljito; rajše naj se jemlje manj, pa to dobro. Pri številkanji se posebno preveč pogrêša štetje na pamet; tako v kaki šoli že v I. razredu na tablo rajtajo, in to je preveč; v drugih šolah zopet v drugem razredu že računijo s štirimi glavnimi poštevmami, kar je tudi preveč; družega polleta naj se tega malo pokaže, da se za III. razred pripravlja. Na pamet temeljito poštevatí, to naj več izdá in se tudi naj bolj za pismeno številkanje pripravlja. Za vse te nauke pa se z združenimi močmi naj več stori, in naj več s tem, ako učitelji derže skupaj in da eden drugega pogosto obiskujejo, in se tako privadijo dobrih učil, slabe razvade pa popuščajó.

*) Kako dobro bi djalo očem in kako koristno bi bilo sploh in še posebno za tiste, ki nimajo doma Hartingerjevih podob, ako bi o taki prilíki visele imenovane podobe na steni; ne bili bi nekteri tako težko konca čakali. — Zaželjene bi bile o taki prilóžnosti tudi praktične vaje, kar je nekdo na pravem kraju omenil, in kar tudi beremo v „Oest. Schulb.“. Pis.

Slaba razvada je tudi to, kar sem sam slišal v kerčmi, da en učitelj zoper družega odriha. Vzajemnost učiteljska z duhovščino vred nam bo pomagala do slavnega cilja in konca. — To nekako je bilo jedro govora, ki so ga v lepi slovenščini govorenega nazočili gospodje zadovoljno sprejeli. Na to se je zapisnikar volil. Voljen je bil menda z vsemi glasovi g. Podralitovski, pa ker iz svojih vzrokov ni hotel posla sprejeti, je bil za njim voljen pisavec teh verstic bolj s krikom, ko z glasovanjem. Šlo je potem po dnevnem redu tako dobro, kolikor je čas dopuščal. Pogovor o učilnem redu smo opustili, ker se je ravno v Ljubljani sestavila dotična komisija zvedenih mož.

Na versto je prišla za tem knjižnica ali bukvarnica, o kateri smo se tako zmenili, da naj bodo pri glavnih šolah in sicer v Kranji glavna bukvarnica, v Škofji Loki in v Terzicah pa podružnici za učitelje iz bližnje okolice in sicer tako, da bi bile bukve večjega obsežka in drage le pri glavni bukvarnici in bi se dalje izposojevale. Pri tej priliki je nekdo spomnil, da bi bilo jako dobro, ako bi se tudi osnovalo „učiteljsko društvo“ po zgledu čerptomeljskem, pa ni obveljalo. Kar ni sedaj, bo pa v drugič šlo, si lahko mislimo. Da bi se pravila za bukvarnico izdelala, smo pa volili sedem odbornikov, ki naj bi nalogo imeli, izgotoviti primerna pravila, po katerih naj bi se ravnalo. Sedem se jih je volilo zato, ki je to neravno in sveto število. Po vadjanji so po verstih naj več glasov dobili g.g.: Levičnik, Sadar, Knific, Vauken, Cebin, Sajč in Kuster. S tem smo se pač tudi vadili parlamentarničnega delovanja, kar je gotovo tudi prav. Naj več debat je prizadjala vtemeljitev teh bukvarnic, potem tudi to, kako naj se ta denar porabi, ki so ga imenovane glavne šole prejele za učilne pripomočke. Ko smo se zedinili, da po pravilih se bo določilo, koliko se bo dajalo in da dobrotni denar ostane za tisto šolo, kateri je namenjen, se je opustilo daljno razpravljanje. (Konec prih.)

Iz nad Vipave. Veselo je brati po tvojih listih, „Tovars“, kako se ustanovljajo učiteljska društva in učiteljske bukvarnice po naši domovini in drugod, te toliko koristne naprave za učiteljevo daljno izobraževanje. Kdo ne skuša, koliko da ostaja učitelju pri sedanjih pičlih njegovih plačih za kak potreben časopis ali kako koristno pomočno knjigo, da bi si jo mogel omisliti na svojo roko. Z združeno močjo dobivamo pa za mali letni donesek dokaj koristnega gradiva. Omeni torej, „Tovars“, nekoliko tudi o naši učiteljski bukvarnici v vipavski dolini! V Vipavi je namreč več let precej obširna učiteljska bukvarnica, pa bila je nekako zaspala poslednja leta. Sedaj pa smo se zopet združili, stara pravila nekaj preuredili, ter je predložili sl. dež. vladi, ki jih je tudi poterdila 12. svečana t. l. Od novega leta imamo že in redno beremo: „Uč. Tovarša“, „Oestr. Schulbote“, „Freie päd. Blätter“, „Verordnungsblatt“, „Seidenbauzeitung“ itd. 10. marca pa smo se zbrali na poziv odbora bukvarničnega, da bi se posvetovali, kaj naj bi se kupilo za od Pflügel-nove zapuščine naši bukvarnici podarjenih 60 gl. Sklenilo se je za sedaj nakupiti naj izbranejša dela o odgojiteljstvu, zgodovini, zemljepisji in drugih predmetih, kar je najpotrebnejši za učiteljevo lastno izobraževanje, pa tudi za sedanjo pre-

skušnjo za nastopne učitelje. Ob enem smo sklenili ta dan, da se odbor v imenu vseh udov zahvali za ta blagodušni dar na dotičnem mestu, kar se je tudi že zgodilo. Iz tega vidiš, „Tovaraš“, da tudi vipavski učitelji umemo svojo nalogo, da si namreč prizadevamo vedno dalje izobraževati se v duhu sedanjega časa, ki skozi le več tirja od ljudskega učitelja. Zraven pa željno pričakujemo tudi onega časa, ki bode učiteljem dal poboljšane in vredjene plače. Postava „pravice ali pravna razmerja ljudskih učiteljev“ so sicer poterjene na naj višjem mestu; videli bomo torej, koliko bode za nas. Da si mi zdrav, „Tovaraš!“

Jan. Gantar.

Iz Ljubljane. Dvorni svétnik Tschabuschnigg (berí: Cabašnik) je sedaj imenovan minister pravosodja in vodja ministerstva za uk in bogočastje.

— Ukaz ministerstva za uk in bogočastje 6. preteč. m. s št. 3160 določuje šolo za daljno izobraževanje ljudskih učiteljev. Prihodnjic več o tej važni postavi.

— 20. preteč. m. je bil napovedani občni zbor društva v pomoč vdovam in sirotam ljudskih učiteljev na Kranjskem. Predsedoval je pervosednikov namestnik gosp. Karol Legat, in preč. prošt gosp. dr. A. Jarc, e. k. deželni šolski nadzornik, je bil vladini poslanec k temu zboru. Prišel je k zboru tudi dosedanji društveni pervomesnik preč. gosp. korar Juri Zavašnik. Vsi odborniki in mnogo udov in drugih učiteljev kot poslušalcev se je vdeleževalo tega zbora. Po daljni in sim ter tje tudi živi obravnavi se je po predlogu učiteljskega društva za Kranjsko nasvetovani načert za nova društvena pravila sprejel, kateri se bode slavni vladi v poterjenje predložil, in potem bode razpisana volitev novega odbora. Za pregledovanje društvenih računov in knjig so se izvolili trije gospodje udje zunaj odbora. H sklepu je ravnatelj gosp. K. Legat pristopil k društvu kot podporni ud, in mu je v ta namen daroval neko obligacijo, za kar mu je zbor „slavo“ vskliknil. Kaže se veselo upanje, da bode to prekoristno društvo po dolgi zimi vendar z letošnjo zeleno pomladjo lepo oživelo in prinašalo kranjskim učiteljem in njihovim vdovam in sirotam prelepega sadja. Bog daj!

— Dekliška zasebna šola gospodičine Rénove v Ljubljani je zadobila javno pravico.

— 23. preteč. m. smo na pokopališče spremili slavnega gospoda dr. H. Costa, očeta deželnega odbornika. Rajuki bil je tudi marljivi braloc našega „Tovaraš“ in živi, sočutni vdeleževalec vseh učiteljskih razmer. Naj v miru počiva!

Prememba v učiteljskem stanu.

Na Kranjskem. S službo sta prostovoljno menjala gg.: Matija Hudovernik in Anton Požar; prvi šel je v Žabnico, drugi v Horjul.